CZU: 615:7.045 **https://doi.org/10.59295/sum1(181)2025_04**

POCALUL HYGEEI – SIMBOLISTICA, ORIGINEA ȘI RELEVANȚA ÎN MEDICINĂ

Sergiu BALACCI, Valentina CIOCHINĂ,
Universitatea de Stat din Moldova,

Ion BALAN,
Universitatea Tehnică a Moldovei

Pocalul Hygeei, simbol farmaceutic și medical recunoscut, își are originile în mitologia greacă, fiind asociat cu Hygieia, zeița sănătății și igienei, fiica lui Asclepios, zeul medicinii. Pocalul cu șarpele încolăcit simbolizează conexiunea dintre tratamentele medicamentoase și prevenirea bolilor, reflectând filosofia antică a sănătății, care punea accent pe echilibrul dintre vindecare și prevenție. Utilizat încă din Grecia și Roma Antică pe monede, statui și mozaicuri, simbolul a fost un element important în ritualurile religioase și medicale. În Evul Mediu și Renaștere, și-a păstrat semnificația, fiind reinterpretat atât religios, cât și științific. În epoca modernă, a devenit emblema profesiei de farmacist, fiind folosit în medicina umană și veterinară. Astăzi, Pocalul Hygeei rămâne un simbol al competenței farmaceutice și al angajamentului față de sănătate, consolidând încrederea publicului în profesioniștii și instituțiile din domeniul farmaceutic.

Cuvinte-cheie: *Pocalul Hygeea, simbol farmaceutic, sănătate, igienă.*

THE HYGEA CHALICE – SYMBOLISM, ORIGIN AND RELEVANCE IN MEDICINE

The Hygieia Bowl, a recognized pharmaceutical and medical symbol, has its origins in Greek mythology, being associated with Hygieia, the goddess of health and hygiene, daughter of Asclepius, the god of medicine. The Bowl with the coiled snake symbolizes the connection between drug treatments and disease prevention, reflecting the ancient philosophy of health, which emphasized the balance between healing and prevention. Used since Ancient Greece and Rome on coins, statues and mosaics, the symbol has been an important element in religious and medical rituals. In the Middle Ages and the Renaissance, it retained its significance, being reinterpreted both religiously and scientifically. In modern times, it has become the emblem of the profession of pharmacist, being used in human and veterinary medicine. Today, the Hygeea Bowl remains a symbol of pharmaceutical competence and commitment to health, strengthening public trust in pharmaceutical professionals and institutions.

Keywords: *Hygeea Bowl, pharmaceutical symbol, health, hygiene.*

Introducere

Pocalul Hygeei, cunoscut și sub denumirea de *„pocalul cu șarpe”*, este unul dintre cele mai vechi și semnificative simboluri asociate cu domeniul sănătății și medicinii (fig. 1). Acesta își are originile în mitologia greacă, fiind direct legat de figura zeiței Hygeea (denumită și Hygia, Hygieia, Hygiea sau Hygeia), una dintre cele cinci fiice ale lui Asclepios, zeul grec al medicinii. Hygieia, zeița sănătății și a igienei, era venerată pentru rolul său în prevenirea bolilor și promovarea unei vieți sănătoase, iar pocalul cu șarpe reflecta atât necesitatea vindecării, cât și importanța igienei în menținerea sănătății și echilibrului fiziologic. Acest simbol a evoluat de-a lungul istoriei, având un impact semnificativ nu doar în Grecia și Roma Antică, dar și în epoca medievală, renascentistă și modernă, devenind un reper important în domeniul farmaceutic [10].

Figura 1. Pocalul Hygeei

Astăzi, Pocalul Hygeei, nu mai este doar un simbol mitologic, dar și un element central în educația farmaceutică umană și veterinară. În același timp, servește ca un semn al competenței profesionale și al

responsabilității în promovarea sănătății publice. Utilizarea acestui simbol contribuie, de asemenea, la crearea reputației și credibilității instituțiilor și profesioniștilor consolidând astfel încrederea consumatorilor în produsele și serviciile oferite de aceștia [10].

Efectuarea acestui studiu este esențială pentru a înțelege pe deplin impactul Pocalului Hygeei în contextul evoluției simbolurilor din domeniul sănătății. Analizând originile și transformările acestui simbol de-a lungul istoriei, studiul poate oferi o perspectivă valoroasă asupra modului în care elementele vizuale și mitologice pot influența percepțiile publicului despre competența și integritatea profesioniștilor din domeniul sănătății. De asemenea, cercetarea va contribui la consolidarea înțelegerii importanței educației farmaceutice umane și veterinare în formarea unui sistem de sănătate eficient și responsabil.

Material și metode

Studiul analizează semnificația și utilizarea simbolului Pocalului Hygeei în domeniul farmaceutic și medical, evidențiind rolul său în promovarea sănătății umane și veterinare. Printr-o abordare multidimensională și calitativă, combină metoda inductivă, care identifică tipare și tendințe în utilizarea simbolului cu metoda sintetică care integrează informații din surse diverse pentru a construi o imagine coerentă asupra evoluției și impactului acestuia.

Analiza literaturii de specialitate oferă o bază teoretică solidă, investigând atât originile mitologice ale simbolului, cât și reinterpretările sale moderne în promovarea sănătății publice și farmaceutice. Studiul, de natură exploratorie, urmărește noi direcții de cercetare privind dimensiunile culturale și etice ale simbolului, subliniind influența sa asupra reputației instituțiilor farmaceutice și a percepției publice asupra acestora.

Rezultate și discuții

Pocalul Hygeei, alături de toiagul lui Asclepius și Caduceu, este unul dintre cele mai recunoscute simboluri ale medicinii și farmaceuticii, având rădăcini adânci în mitologia greacă și în istoria medicală. Acest simbol reprezintă un pocal din care se înalță un șarpe, un element care reflectă atât concepte fundamentale din medicină, cât și credințele ancestrale despre sănătate și vindecare [2; 5; 12; 14; 18].

Pocalul este strâns legat de zeița Hygieia, care era venerată în Grecia antică pentru rolul său în prevenirea bolilor, menținerea sănătății și echilibrului fiziologic. Spre deosebire de tatăl său Asclepius, care simboliza arta vindecării prin intervenții medicale directe, Hygieia reprezenta principiul îngrijirii continue și al prevenției, fiind considerată protectoarea igienei și a sănătății publice [5; 11; 12; 18].

Influența sa a fost atât de puternică încât numele ei a devenit sursa termenului *„igienă”*. Derivat din cuvântul grecesc *„ὑγιεινός”* (hygieinos), care înseamnă *„sănătos”*, acest concept a fost preluat în limba latină ca *„hygiena”* și a ajuns în limbile moderne sub forma *„igienă”*, desemnând ansamblul de practici și măsuri pentru menținerea sănătății și prevenirea bolilor.

Cultul său era strâns legat de cel al tatălui său, fiind adesea adorată în proximitatea sanctuarelor dedicate acestuia, precum celebrele sanctuare din Epidaur, Corint, Kos și Pergamon. Conform surselor antice, Hygieia și Asclepios apăreau uneori în visele pacienților care vizitau aceste temple în căutarea vindecării. Această practică, cunoscută sub numele de „*incubatio*” sau „*somnus templum*”, presupunea ca bolnavii să doarmă într-un spațiu sacru, așteptând să primească o viziune divină care să le indice tratamentul potrivit sau să le ofere vindecarea miraculoasă [2; 3; 8; 6; 9; 11].

O mențiune semnificativă a rolului zeiței Hygieia ca protectoare a sănătății apare în Jurământul lui Hipocrate, un document fundamental în etica medicală a Antichității. Acest jurământ, atribuit lui Hipocrate din Kos (cca. 460–370 î.Hr.), era rostit de medicii greci pentru a-și afirma angajamentul față de un set de principii etice și profesionale. În cadrul său, practicienii jurau pe mai multe divinități considerate protectoare ale artei vindecării, inclusiv Apollo Healer, Asclepius, Hygieia și Panacea, recunoscând autoritatea sacră a acestora asupra actului medical [6; 14]. Un fragment din jurământ, tradus din greaca veche, afirmă: *„Jur pe Apollo Healer, pe Asclepius, pe Hygieia, pe Panacea și pe toți zeii și zeițele, făcându-i martorii mei, că voi împlini, după priceperea și judecata mea, acest jurământ și acest contract”.*

Această referință demonstrează că Hygieia nu era doar o reprezentare simbolică a sănătății și igienei, dar o figură centrală în sistemul medical grecesc. Asocierea sa cu Asclepius și ceilalți zei vindecători subliniază

rolul său activ în prevenția bolilor și menținerea echilibrului fiziologic, aspecte esențiale în concepția antică despre medicină [3; 18].

Hygieia a fost asociată în tradiția religioasă greacă cu zeița Atena, reflectând o sinteză între principiile înțelepciunii și protecției divine asupra sănătății și igienei. Această conexiune cultică este atestată de surse antice, precum Pausanias, care în secolul al II-lea d.Hr. a descris prezența unor statui dedicate atât Hygeei, cât și Atenei Hygieia, amplasate la intrarea în Acropola Atenei.

Titlul *„Athena Hygieia”* reflectă venerarea Atenei ca divinitate protectoare a sănătății, un aspect subliniat de Plutarh în relatările sale despre construcția Partenonului (447–432 î.Hr.), conform căruia sculptorul Fidias a atribuit acest epitet zeiței ca o recunoaștere a rolului său în menținerea bunăstării cetății și protecția împotriva bolilor. Această asociere sugerează că atenienii percepeau sănătatea ca pe un rezultat al igienei, medicinii și ca pe o expresie a înțelepciunii și armoniei sociale guvernate de Atena.

Cultul zeiței Hygieia ca divinitate independentă nu a cunoscut o răspândire semnificativă până în perioada clasică, când a fost recunoscut oficial de oracolul din Delphi. Potrivit surselor antice, această recunoaștere a avut loc în urma devastatoarei Ciume de la Atena (430–427 î.Hr.), o epidemie care a afectat grav populația polisului în timpul războiului peloponesiac (Thucydides, Războiul peloponesiac, 2.47–2.54). În acest context, Hygieia a început să fie venerată nu doar ca o însoțitoare a lui Asclepius, dar și ca o protectoare distinctă a sănătății și prevenirii bolilor [1; 3; 11].

Ulterior, cultul său s-a extins și în lumea romană, fiind oficializat în anul 293 î.Hr., după o epidemie gravă care a afectat Roma. Conform tradiției, romanii au consultat Cărțile Sibiline și, au trimis o solie la Epidaur, centrul cultului lui Asclepius și Hygieia, pentru a aduce statuile acestora. După această perioadă, Hygieia a devenit o figură centrală în medicina religioasă romană simbolizând principiile igienei și sănătății publice.

În secolul al IV-lea î.Hr., poetul Ariphron din Sicyon a compus un imn celebru dedicat zeiței Hygieia, evidențiind importanța sa în menținerea sănătății și echilibrului uman. Acest imn reflectă poziția centrală a zeiței în cultura greacă și legătura sa cu idealurile de prevenție și vindecare în cadrul practicilor religioase și medicale ale vremii [4].

Numeroase sculpturi dedicate Hygieei au fost realizate de artiști faimoși ai Antichității, inclusiv Scopas, Bryaxis și Timotheus. Deși descrierile exacte ale acestor opere nu s-au păstrat, reprezentările iconografice supraviețuite oferă o imagine clară asupra modului în care zeița era venerată. În aceste reprezentări, Hygieia apare frecvent ca o tânără care hrănește un șarpe de mari dimensiuni, încolăcit în jurul său, sau care bea dintr-un vas ritualic.

Atributele iconografice ale Hygeei au influențat semnificativ cultul zeiței galo-romane Sirona, o divinitate a vindecării adorată în Galia și în provinciile romane occidentale. Această sinteză religioasă indică o continuitate a principiilor legate de sănătate și regenerare în diferite culturi antice [7].

În lumea romană, Hygieia a fost reinterpretată și asimilată în figura zeiței Valetudo, divinitatea sănătății personale. Totuși, există dezbateri academice cu privire la o posibilă identificare a Hygieia cu Salus, zeița romană a bunăstării publice și a siguranței statului. Deși Salus împărtășea unele atribute cu Hygieia, dovezile literare și arheologice indică faptul că cele două figuri aveau, totuși, sensuri și culturi distincte în cadrul religiozității romane. Salus era în mod frecvent asociată cu starea de bine a întregii comunități, fiind însoțită adesea de o statuie a unui om sau a unui copil sănătos, simbolizând protecția de bolile și pericolele care amenințau cetatea. În timp ce Hygieia a rămas o divinitate a sănătății individuale și a prevenției bolilor. Această diferențiere poate fi observată și în tipologia reprezentărilor lor iconografice, Hygieia fiind adesea înfățișată ca o tânără cu un șarpe, iar Salus ca o femeie cu un vas ritualic sau o palmă ridicată, simbolizând protecția și îngrijirea generală.

Aceste diferențe între Hygieia și Salus reflectă modul în care romanii și grecii înțelegeau relația dintre individ și societate în cadrul sănătății și igienei. În timp ce în Grecia accentul era pus pe prevenirea bolilor la nivel individual și pe conexiunea dintre sănătate și echilibrul divin, romanii au integrat aceste concepte în viziunea lor mai largă asupra bunăstării colective, în care protecția statului și a comunității devenea la fel de importantă ca îngrijirea personală.

Pocalul, ca simbol al zeiței Hygieia, este un element central în reprezentările iconografice ale acestei divinități grecești, care stă la baza conceptului de sănătate și igienă în mitologia greacă. Pocalul pe care îl

ține Hygieia în diverse imagini simbolizează mai multe aspecte fundamentale ale medicinii antice și ale filozofiei grecești legate de sănătate și tratamentele terapeutice.

În primul rând, pocalul reprezenta lichidele esențiale utilizate în medicina antică, cum ar fi apă, infuzii din plante sau alte soluții terapeutice. În medicina tradițională greacă, lichidele aveau un rol semnificativ în tratamentele vindecătoare, fiind administrate pentru a curăța organismul și pentru a echilibra umorile corpului, un concept esențial în teoria patologică a vremii. De exemplu, Hippocrate, *„părintele medicinii”*, considera că sănătatea era rezultatul unui echilibru între patru umori (sângele, flegma, bila galbenă și bila neagră), iar administrarea de lichide sau infuzii putea influența acest echilibru, având astfel un rol terapeutic esențial în tratarea diverselor afecțiuni [13].

Mai mult, pocalul simbolizează ideea de *„măsură”* și *„moderare”*, principii fundamentale ale medicinii și filozofiei grecești. Conceptul de *„mesotes”* (măsura) a fost un principiu moral cheie promovat de școlile filozofice grecești, inclusiv de Stoicism și Aristotel (384-322 î.Hr.), care considerau că sănătatea corpului și minții depindea de echilibrul între extreme. Pocalul, prin însăși natura sa de recipient care trebuie folosit cu moderație, reflecta această idee de echilibru între excese și insuficiență, fiind un simbol al regimului de viață sănătos și al tratamentului adecvat în funcție de nevoile corpului.

În plus, pocalul asociază procesul de vindecare cu ritualul și purificarea, întrucât în multe culturi antice, lichidele băute erau văzute nu doar ca un mijloc de tratament fizic, dar și ca un act ritualic ce purifica spiritul și corpul. În acest sens, pocalul devine un simbol al tratamentului și un simbol al sănătății integrale, care cuprinde atât dimensiunea fizică, cât și pe cea spirituală. Asocieri simbolice ale pocalului cu vindecarea pot fi găsite în multiple reprezentări iconografice, în care Hygieia apare adesea ținând pocalul sau chiar hrănind un șarpe cu conținutul acestuia.

Prin urmare, pocalul ținut de Hygieia nu este doar un obiect fizic, dar și o metonimie complexă a conceptelor fundamentale ale medicinii antice, care reflectă tratamentele terapeutice, ideile de prevenție, măsură și echilibru fiziologic, esențiale pentru menținerea sănătății. Această legătură între pocal și Hygieia subliniază o viziune integrativă asupra sănătății, unde procesul de vindecare include nu doar îngrijirea fizică, dar și o practică rațională și moderată a îngrijirii de sine. Astfel, pocalul, care simbolizează farmacia și utilizarea substanțelor terapeutice, reflecta practica medicală antică, în care lichidele medicinale erau administrate prin vase special concepute [3].

Simbolul șarpelui, un alt element important al Pocalului Hygeei, este asociat cu regenerarea și înțelepciunea. Șarpele, cunoscut pentru capacitatea sa de a-și schimba pielea, reprezenta reînnoirea și vindecarea. În același timp, veninul șerpilor avea o semnificație dublă, fiind folosit atât ca remediu, cât și ca otravă letală, subliniind natura complexă și protecționistă a medicamentelor în medicina antică. Această dualitate reflecta complexitatea rolului Hygeei, ce promova sănătatea prin prevenire și tratament [8; 15; 16; 17; 19].

Originea exactă a simbolului Pocalului Hygeei nu este complet elucidată. Deși se știe că simbolul a fost utilizat pe monedele grecești încă din secolul V î.Hr., în orașe precum Kos și Epidauros, centre importante ale medicinii antice. Printre cele mai semnificative descoperiri arheologice se numără statuia zeiței Hygieia din Epidauros, datată în jurul secolului IV î.Hr., unde Hygeea este înfățișată cu un șarpe încolăcit în jurul unui pocal. Aceasta a fost găsită într-un sanctuar dedicat lui Asclepios și este una dintre cele mai cunoscute reprezentări ale zeiței. De asemenea, basoreliefuri din sanctuarul de la Kos o înfățișează pe Hygieia cu un șarpe în mâini, evidențiind legătura sa cu medicina și farmacia. Un alt exemplu semnificativ este mozaicul roman descoperit la Ostia, Italia, datând din secolul II d.Hr., care ilustrează simbolul Pocalului Hygeei pe un perete dintr-o clădire medicală. Aceste descoperiri arheologice atestă utilizarea îndelungată a simbolului în medicina antică și transmiterea sa în culturile ulterioare.

În Evul Mediu, simbolul Pocalului Hygeei a continuat să fie asociat cu medicina și farmacia, dar cu o interpretare religioasă mai pronunțată. În această perioadă, practicile de vindecare erau influențate de credințele religioase, iar Pocalul Hygeei era considerat un simbol al protecției divine asupra sănătății și al remediilor vindecătoare. În timpul Renașterii, când studiile științifice asupra anatomiei și farmacologiei au dus la o reînviere a interesului pentru medicina antică, simbolul Pocalului Hygeei a fost redescoperit și integrat în învățăturile academice despre medicina teoretică și practică. Astfel, simbolul a fost asociat nu doar cu divinitatea sănătății, dar și cu știința medicală și farmacologia modernă [6].

În perioada modernă, simbolul Pocalului Hygeei a evoluat și a fost adoptat pe scară largă ca simbol internațional al farmaciei. La începutul secolului XX, datorită diversificării și reglementării farmaciilor, acesta a devenit un element central pe sigiliile farmaciștilor și ale instituțiilor farmaceutice. Astăzi, Pocalul Hygeei, cu șarpele încolăcit, este recunoscut global ca reprezentare a profesiei de farmacist și a practicilor farmaceutice, îmbinând tradițiile medicale antice cu angajamentele contemporane față de sănătate și tratamente.

Această semnificație s-a extins și în domeniul medicinii veterinare, unde simbolul Pocalului Hygeei a căpătat o importanță deosebită. În prezent, simbolul nu mai este asociat doar cu medicina umană, dar și cu farmaceutica veterinară, subliniind utilizarea substanțelor terapeutice pentru prevenirea și tratarea bolilor la animale. Adoptat ca emblemă a profesiei de farmacist, Pocalul Hygeei simbolizează angajamentul față de tratamentele bazate pe știință și respectul pentru sănătatea animalelor. Simbolul apare și pe ambalajele medicamentelor de uz veterinar, evidențiind legătura acestora cu tratamentele sigure și eficiente.

În facultățile de medicină veterinară, acest simbol este predat ca un element esențial al tradiției și al eticii profesionale. În educația medicală veterinară, Pocalul Hygeei este folosit pentru a sublinia necesitatea unui echilibru între tratamentele farmacologice și îngrijirea generală a animalelor. De asemenea, este un simbol al angajamentului față de educația continuă în domeniul tratamentelor inovatoare și al cercetării pentru sănătatea animalelor. Prin urmare, Pocalul Hygeei este un punct de referință pentru tinerii absolvenți ai facultăților de medicină veterinară care încep să aplice cunoștințele farmaceutice în tratamentele medicale veterinare. Astfel, utilizarea sa în medicina veterinară reflectă continuitatea tradițiilor medicale și farmaceutice, punând un accent deosebit pe prevenția bolilor și bunăstarea animalelor și subliniind statutul său ca simbol al competenței și responsabilității profesionale [6].

Simbolul Pocalului Hygeei este adesea comparat cu alte simboluri asociate cu medicina, cum ar fi Toiagul lui Asclepios și Caduceul. Diferența clară dintre simboluri este importantă de înțeles, deoarece deși toate trei sunt asociate cu sănătatea și medicina, ele au semnificații distincte. Toiagul lui Asclepios, care reprezintă un șarpe încolăcit în jurul unui baston, este strâns legat de medicină și vindecare, simbolizând atât puterea vindecătoare a naturii, cât și autoritatea divină asupra sănătății. În contrast, Caduceul, simbolul lui Hermes, care prezintă doi șerpi încolăciți în jurul unui baston, este mai des asociat cu comerțul și comunicarea, dar și cu profesia de farmacist și comercianții de medicamente. Pocalul Hygeei, spre deosebire de acestea, subliniază prevenția bolilor și utilizarea substanțelor terapeutice pentru menținerea sănătății, având astfel un rol distinct în simbolistica medicală, fiind asociat atât cu farmacia, cât și cu prevenția și tratamentele sănătoase.

Utilizarea simbolului în alte culturi se reflectă diferit față de tradiția greco-romană. În medicina tradițională chineză, simboluri asociate cu sănătatea sunt folosite, dar nu există o echivalență directă cu Pocalul Hygeei. Totuși, conceptul de prevenție și de utilizare a substanțelor pentru îngrijirea sănătății este prezent și în cultura chineză. În medicina arabă, de asemenea, se pot observa influențe din tradițiile grecești, însă simbolul Pocalului Hygeei nu are o prezență dominantă în aceste culturi, deși abordările preventive sunt o parte esențială a medicinii tradiționale.

Simbolul Pocalului Hygeei joacă un rol esențial în heraldica și identitatea vizuală a sectorului farmaceutic, fiind integrat în sigiliile instituțiilor de învățământ farmaceutic și în stemele organizațiilor profesionale. În multe țări, asociațiile farmaceutice îl utilizează pentru a exprima angajamentul față de calitatea serviciilor de sănătate și protejarea intereselor publicului. Astfel, Pocalul Hygeei nu este doar un simbol al tradițiilor farmaceutice antice, dar și un element care reflectă adaptarea acestora la cerințele și valorile societății moderne, consolidând încrederea publicului în serviciile și produsele farmaceutice [6].

Concluzii

Simbolul Pocalului Hygeei, reprezintă o punte între tradițiile antice și domeniul medical modern, fiind un simbol esențial al sănătății, prevenției și farmaceuticii. Rădăcinile sale mitologice și istorice, legate de Hygeea, zeița greacă a sănătății și a igienei, subliniază importanța nu doar a tratamentelor curative, dar și a prevenirii bolilor, o filozofie ce continuă să fie relevantă astăzi în medicina umană și medicina veterinară.

Evoluția simbolului de-a lungul secolelor, de la Grecia și Roma Antică până la utilizarea sa modernă, reflectă progresul în înțelegerea și aplicarea științei medicale și farmaceutice. Pocalul Hygeei, a fost adoptat nu doar în contextul uman, dar și în medicina veterinară, simbolizând angajamentul față de sănătatea animalelor și utilizarea remediilor terapeutice cu responsabilitate.

Relevanța culturală și științifică a simbolului rămâne puternică, fiind asociată cu educația continuă, etica profesională și utilizarea rațională a medicamentelor. Astăzi, Pocalul Hygeei, continuă să fie un simbol al încrederii în știința medicală, promovând sănătatea publică, protejarea vieții și îmbunătățirea calității acesteia.

Bibliografie:

1. ASTON, E. *Asclepius and the legacy of Thessaly.* The Classical Quarterly, 2004, 54(1), pp.18-32. DOI: 10.1093/cq/54.1.18.
2. BAKKER, E. *Asclepius and Healing Rituals in Antiquity: The Temple of Asclepius in Epidaurus*. *Journal of Ancient Religious Practices*, 2000, vol. 13, no. 1, pp. 72-89.
3. BEUMER, M. A *Woman's Touch. Hygieia, Health and Incubation*. *Journal of History of Sciences and Technology/DVT - Dejiny ved a techniky,* 2022, 1-2 pp. 25-55. https://doi.org/10.70391/7e6.1-2.b.
4. BOWDEN, H. *Mystery Cults of the Ancient World.* Thames&Hudson, 2023, 320 p. ISBN-10: 0500297274.
5. CASTRO, W. L., ARIAS, C. U. *A review of the principle mythical gods in ancient greek medicine*. *Gac Med Mex.* 2014, 150(3), pp. 377-385.
6. EDELSTEIN, E. J., & EDELSTEIN, L. *Asclepius: Collection and Interpretation of the Testimonies*. *Johns Hopkins University Press,* 1998, 1, 782 p.
7. GREEN, M. *Exploring the World of the Druids*. Thames & Hudson, 1997, 192 p . ISBN 10: 050005083X.
8. LÉVI-STRAUSS, C. *The Structural Study of Myth. Journal of American Folklore*. 1963.76(301), pp. 328-336.
9. LIWETSKA-GARSTECKA, A. *The role of Incubation in Ancient Greek Asklepieions*. *Athens Jurnal of Histiry,* 2024, vol. 10, pp. 323-344. ISSN: 2407-9677.
10. MCVAUGH, M. *Medicine Before the Plague: Practitioners and Their Patients in the Crown of Aragon*. *Princeton University Press*, 1993, 1285-1345. ISBN 0521412358.
11. MICHAEL, T. Compton, *The Association of Hygieia with Asklepios in Graeco-Roman Asklepieion Medicine. Journal of the History of Medicine and Allied Sciences*, 2002, 57(3), pp. 312–329. https://doi.org/10.1093/jhmas/57.3.312.
12. NORMAN, N. J. *Asklepios and Hygieia and the Cult Statue at Tegea. American Journal of Archaeology,* 1986. 90(4), pp. 425-430. DOI: 10.2307/506027. disponibil https://www.jstor.org/stable/506027.
13. NUTTON, V. *Hellenistic and Roman Medicine. Cambridge University Press,* 2018, pp. 316-344.
14. ANAGIOTIDOU, O. *Asclepius' Myths and Healing Narratives: Counter-Intuitive Concepts and Cultural Expectations. Journal Open Library of Humanities,* 2016, 2(1):p.e6. DOI:10.16995/olh.34. Disponibil: https://olh.openlibhums.org/article/id/4415/.
15. RAMOUTSAKI, I. A., HANIOTAKIS, S., TSATSAKIS, A. M. *The snake as the symbol of medicine, toxicology and toxinology. Vet Hum Toxicol* 2000, 42(5), pp. 306-8. PMID: 11003127.
16. RETIEF, F. P.; CILLIERS, L. *Snake and staff symbolism, and healing*. *S Afr Med J.* 2002, vol. 92, no.7, pp. 553-556.
17. RODRÍGUEZ PÉREZ D. *The Meaning of the Snake in the Ancient Greek World*. *Arts.* 2020, vol. 10, no. 1, pp. 1-26. https://doi.org/10.3390/arts10010002.
18. STEGER, F. *Asclepius.* Amsterdam University Press, 2024, 170 p. ISBN: 9789048562923.
19. WILCOX, R. A., WHITHAM, E. M. *The symbol of modern medicine: why one snake is more than two. Ann Intern Med.* 2003, 138(8), pp. 673-677. DOI: 10.7326/0003-4819-138-8-200304150-00016.

Date despre autori:
Sergiu BALACCI, dr., Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0001-9961-6806
E-mail: sergiobalacci@gmail.com

Valentina CIOCHINĂ, dr., conf. cerc., Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0003-0741-505X
E-mail: valentina.ciochina@gmail.com

Ion BALAN**,** dr. hab., conferențiar universitar, Universitatea Tehnică a Moldovei.
ORCID: 0000-0002-5431-6057
E-mail: balanion@rambler.ru

Prezentat: 02.03.2025